

سفهی بریتانیایی تاریخ فلسفه‌ی راتلج

و عصر روشنگری
ویراستار: استوارت براون

www.ketab.ir

FSC® C019863

نہ اسے ملے گا کہ نہ بالک سونڈ

عنوان: پدیدآور: ریح فلسفه‌ی راتلج / ترجمه‌ی حسن مرتضوی؛ ویراستار: سی. سی. تایلور

مشخصات نشأه روان، نشأه حشمه، ۱۳۹۰

مشخصات فردی:

شابک: ج. ۱: ۰-۸۰۱-۰۲-۹۶۴؛ ج. ۵: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۹-۵۸۰-۴

وضعیت فهرست نوی: فایا

"From the beginning to Plato, Cl..." یادداشت: عنوان اصلی

یادداشت: نام و پراستاران در حاشیه تفاوت می باشد.

یادداشت: مترجم جلد دوم و پنجم علم طبعی است. یادداشت: ج. ۱ (چاپ دوم: ۱۳۹۳) (فیبیا)

یادداشت: ج. ۲ (چاپ اول و دوم: ۱۳۸۲)
یادداشت: ج. ۳ (چاپ اول: ۱۳۹۱) (فینا)

یادداشت: ج. ۳- ۴ (جاب دوم: ۱۳۹۳)

۶ (جواب اول: ۱۳۹۲) (فیما)

یادداشت: ناشر جلد سوم و چهارم بویه نگار است.

یادداشت: کتاب‌نامه.

مستند حات: ج ۱. از آغاز تا افلاطون - ج ۲. از ارسطو تا آگم - ج ۳. دینود فورم - ج ۴. فلسفه‌ی سده‌های

میانہ - ج. ۴. رنسانس و عقل یاری سدهی ہفدهم، ج. ۵. فلسفہ، ج. ۶. عصر روشنگری - ج. ۷. عصر

ایده الیسم العانی / ویراستار رابرت سی. سولومون، کاتلین م. هیڈ

موضوع: سقراط، ۴۶۹-۳۹۹ ق. م.

موضوع: افلاطون، ٤٢٧-٣٤٧ ق. م.

موضوع: فلسفه، قدیم

موضوع: فیلسوفان، بیش از سقراط

شناسه، افزوده: تلوی، که دستوف، جازل و ستر، ۱۹۳۶ م. و راستار

شناسه، افزوده: Taylor, C. C. W. (Christopher Charles Whiston)

شناسه‌ی افزودنی: مرآت‌نوی، حسن، ۱۳۴۰، مترجم

شناسه، افزوده: معظم، محمد، علی، -۱۳۵۳، متحد

ده‌مندی، کنگره: ۱۳۹۰ ت ۱۲/۱۳۱۷

ده بندی دیوبند: ۱۸۴/۲

شماره ۵، کتاب شناسی، م. ۱۹۹۴: ۸۵۹

cheshmehpublication

telegram.me/cheshmehpublication

www.cheshmeh.ir

رده‌بندی نشر چشمه: فلسفه

تاریخ فلسفه‌ی راتلج
(جلد پنجم)
غل غمی بریتانیایی و عصر روشنگری
ویراستار: استوارت براون
ترجمه‌ی علی معظمی

مترجم: مجید عباسی

لیتوافی: پاخ

چاپ: داسو

تیراژ: ۱ نسخه

چاپ: بهار ۱۳۹۵، تهران

ناظر فنی چاپ: یوسف امیریان

حق چاپ و انتشار محفوظ و مخصوص نشر چشمه است.

هرگونه اقتباس و استفاده از این اثر، مشروط به استناد اجاره‌ی کتب، ناشر است.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۹-۵۸۰-۴

دفتر مرکزی و فروش نشر چشمه:

تهران، خیابان انقلاب، خیابان ابوریحان، خیابان وحید نظری، شمال

تلفن: ۶۶۴۹۲۵۲۲

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی مرکزی:

تهران، خیابان کریم خان زند، نیش میرزای شیرازی، شماره‌ی ۱۰۷

تلفن:

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی گورش:

تهران، بزرگراه ستاری شمال، نیش خیابان پیامبر مرکزی، مجتمع تجاری کورش، طبقه‌ی پنجم، واحد ۴

تلفن: ۴۴۹۷۱۹۸۸-۹۰

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی آرن:

تهران، شهرک قدس (غرب)، بلوار فرحزادی، نرسیده به بزرگراه نیایش، خیابان حافظی، نیش خیابان فخارمقدم،

مجتمع تجاری آرن، طبقه‌ی ۷

فهرست

۷	پیش‌گفتار جلد دوم
۹	پیش‌گفتار ویراستاران اصل
۱۳	درباره‌ی نویسندگان
۱۷	گاه‌شمار
۶۱	مقدمه / استوارت براون
۹۱	لرد هربرت چربوری و افلاطونیان کمبریج / سارا مانس
۱۲۷	علم و فلسفه‌ی بریتانیایی: بویل و نیوتن / جی. راجرز
۱۶۷	لاک: دانش و محدودیت‌هایش / یان تپتون
۲۰۹	نظریه‌ی سیاسی لاک / یان هریس
۲۵۳	جورج برکلی / دیوید برمن
۲۹۹	هیوم و فهم بشری / آن یاب یاگوسون
۳۴۵	هیوم: فلسفه‌ی اخلاق و سیاست / روزالیند هورستهاوس
۳۸۳	اخلاق‌گرایان قرن هجدهم بریتانیا شافسبری، باتلر و پرایس / دیوید مک‌ناوتن
۴۲۳	روشنگری فرانسوی بخش نخست: علم، مادی‌گرایی و جبرگرایی / پتر یماک

۶ تاریخ فلسفه

- ۴۶۱ روشنگری فرانسوی بخش دوم: دنیسم، اخلاقیات و سیاست / پتر یماک
- ۴۹۷ روشنگری اسکاتلندی / ام. استیوارت
- ۵۲۷ روشنگری آلمانی و فلسفه‌ی بریتانیایی / مانفرد کوون
- ۵۷۹ جامباتیستو ویکو / آنتونیو پرز - راموس
- ۶۰۹ روسو و برک / یان هریس
- ۶۴۹ وایمانه
- ۶۶۵ نیچه

پیش‌گفتار جلد پنجم

فلسفه‌ی اروپایی از اواسط قرن هفدهم میلادی و در طی اکثر قرن هجدهم عموماً به عنوان «روشن‌گری»^۱ شناخته می‌شود؛ دوره‌ی واکنش علیه سیستم‌های جاه‌طلبانه‌ی متافیزیکی فیلسوفان قتل‌گرای قرن هفدهم.

این مجلد با هربرت اهر چربری^۲ و افلاطونیان کمبریج^۳ آغاز می‌شود و با نیوتن^۴ و روشن‌گری اولیه‌ی انگلیس^۵ در فصل‌های بعدی چهره‌ای کلیدی خواهد بود، هم به دلیل اهمیتش در تحول فلسفه‌ی بریتانیایی و ایرلندی و هم به دلیل تأثیر شکل‌دهنده‌اش بر کلیت روشن‌گری معاصر، فلسفه‌ی بریتانیایی و عصر روشن‌گری، مباحث مربوط به روشن‌گری در اسکاتلندی و تأثیر آن بر روشن‌گری آلمانی (آوفکلارونگ^۶)، و در نتیجه تأثیر آن بر کانت را شامل می‌شود. اندیشه‌ی فرانسوی، که به نوبه‌ی خود بر روشن‌گری تأثیر کمال متأخر، به‌ویژه بر بن‌تام، تأثیر گذاشت در همین جلد مورد ملاحظه قرار گرفته است.

مطالعه‌ی حاضر فصل‌هایی معتبر و واضح را از متخصصانی پیش‌کار هم آورده است و مقدمه‌ای محققانه را بر این دوره از تاریخ فلسفه عرضه می‌کند. این مجلد همچنین حاوی واژه‌نامه‌ای از اصطلاحات فنی، یک جدول گاه‌شمار از وقایع مهم سیاسی، فلسفی، علمی و وقایع فرهنگی دیگر است.

1. Enlightenment
4. Newton

2. Herbert of Cherbury
5. Aufklärung

3. Cambridge Platonists

استوارت براون، ویراستار این جلد، استاد فلسفه‌ی اپن یونیورسیتی است. او نوشته‌های پُردامنه‌ای درباره‌ی فلسفه‌ی قرن هفدهم و هجدهم دارد و کتابی هم درباره‌ی لایبنیتس نوشته است. براون مجموعه مقاله‌های فلسفی متعددی هم گرد آورده است از جمله *فیلسوفان روشنگری*^۱ (۱۹۷۹)، و *نیکولاس مالبرانش: متقدمان فلسفی و پیروان او*^۲ (۱۹۹۱).

1. *Philosophers of Enlightenment* (1979)

2. *Nicholas Malebranche: his Philosophical Critics and Successors* (1991)

پیش‌گفتار ویراستاران اصلی

تاریخ فلسفه، همان‌طور که از نامش برمی‌آید، بیانگر وحدت دو رشته‌ی بسیار متفاوت است که هر کدام پیوندهای جدی بر دیگری تحمیل می‌کند. تاریخ فلسفه به عنوان تمرینی در تاریخ اندیشه‌ها مستلزم آن است که فرد با «دیدگاهی متکی بر دوران» درک کاملی از این موضوع داشته باشد که متفکران مورد بررسی چگونه به پرسش‌های خویش پاسخ می‌دادند و چارچوب مفهومی‌شان برای بررسی موضوع‌ها و فرضیه‌ها و هدف‌های آن، نقاط کور و سهو و خطای‌شان چه بوده است. اما ما به عنوان تمرینی «خودنسنجی»، درگیر تکالیفی بیش از توصیف هستیم. در تلاش‌های ما جنبه‌ی انتقادی تعیین‌کننده‌ی وجود دارد: به همان اندازه که در جست‌وجوی بسط یک استدلال هستیم در پی انتقاد نیز هستیم، زیرا این امر به یک اندازه بر مسائلی که ذهن‌مان را اشغال می‌کند و نیز بر تحول اندیشه‌ی فلسفی تأثیر می‌گذارد.

به این ترتیب، تاریخ فلسفه از کارورزان عمل توازن‌بخش ظریفی را می‌طلبد. ما در حالی این نوشته‌ها را می‌خوانیم که از بازنگری تاریخی کاملاً سود می‌بریم. می‌توانیم بگوئیم چرا نقش‌های ناچیز ناچیز باقی ماندند و در کجا نظام‌های بزرگ فرو پاشیدند. گاهی در نتیجه‌ی فشارهای درونی، گاهی به دلیل

ناکامی در چیرگی بر موانع گذرناپذیر، گاهی به دلیل تغییر چشمگیر فناوری یا جامعه‌شناختی، و اغلب اوقات به این دلیل که تغییری در سبک یا علایق فکری رخ داده بود. با این‌همه، به دلیل تداوم علاقه‌ی فلسفی‌مان به بسیاری از همین مسائل، نمی‌توانیم مایوسانه به این آثار بنگریم. می‌خواهیم بدانیم چه درس‌هایی را می‌توان از ناکامی‌های بی‌اهمیت یا سترگ فرا گرفت: بیشتر اوقات خواهان کمک مناسبی معاصر در نظریه‌ای نادیده‌گرفته‌شده یا بازنگری در این موضوع هستیم که آیا آن «ناکامی سترگ» در حقیقت ناکامی شمرده می‌شد یا جلوتر از زمان خود و شاید حتی جلوتر از مؤلفش رخ داده بود.

بنابراین خود را سر به آن «مترجم افراطی» افسانه‌ای می‌یابیم که فیلسوفان جدید را مجذوب می‌کرد، ترجمی که می‌کوشید اندیشه‌های نویسنده را از نگاه خود آن نویسنده، نجات دهد و در همان حال از نگاه ما درک کند. این وظیفه‌ای است بس عظیم. بررسی اوقات در این مسئولیت تاریخی شکست می‌خوریم زیرا علایق فلسفی ما بس قدرتمندند، یا دیدگاه خود را نادیده می‌گیریم چون شیفته‌ی نگاه نویسنده شده‌ایم. اما ماییت فلسفه به گونه‌ای است که مجبوریم بر هر دو تکنیک مسلط شویم. زیرا باید بین تاریخ فلسفه فقط به چالش کشیدن زمان گذشته یا درگیری با آن نیست: یک عنصری است اساسی در فهم ماهیت فلسفه — در فهم این که چگونه فلسفه به سوجایی‌ناپذیری با تاریخ و علم گره خورده و با این‌همه از آن‌ها جداست.

تاریخ فلسفه‌ی راتلج بررسی زمانمند از تاریخ فلسفه، از آغازگاه‌های آن تا زمان کنونی، است. هدف آن بحث عمیق درباره‌ی تمامی پیشرفت‌های عمده‌ی فلسفی است و با این هدف بیشترین فضا به آن دسته از افراد اختصاص داده شده که عموماً از فیلسوفان بزرگ شمرده می‌شوند. اما شخصیت‌های کم‌اهمیت‌تر نیز نادیده گرفته نشده‌اند و امید می‌رود که خواننده بتواند در این ده

مجلد تاریخ، دست کم به اطلاعات پایه‌ای درباره‌ی هر فیلسوف مهم گذشته و حال دست یابد.

اندیشه‌ورزی فلسفی در خلوت و جدا از سایر فعالیت‌های انسانی رخ نمی‌دهد، و تاریخ کنونی می‌کوشد فیلسوفان را در بستر فرهنگی و به‌ویژه علمی زمانه‌ی خود قرار دهد. در حقیقت، برخی فیلسوفان فلسفه را صرفاً جنبی و تابع علوم طبیعی می‌دانند؛ اما حتا اگر این دیدگاه را رد کنیم، نمی‌توان انکار کرد که هم تأثیر زیادی بر آنچه اکنون فلسفه تلقی می‌شود داشته است و باید تأثیر دشته را آشکارا مطرح کرد. هدف این نیست که این مجلدات پیشینه‌ای صرف از عوامل ارائه کنند که بر اندیشه‌ورزی فلسفی تأثیر می‌گذارند؛ فلسفه رشته‌ای است با معیارهای خویش برای استدلال‌ورزی، و عرضه‌داشت نحوه‌ی پیشرفت این استدلال‌ها در فلسفه‌ی این تاریخ است.

شاید با بیان «آنچه اکنون فلسفه تلقی می‌شود» این برداشت را ایجاد کرده باشیم که گویی اکنون دیدگاه واحدی درباره‌ی این که فلسفه چیست وجود دارد. مسلماً چنین مقصودی نداریم؛ برعکس، در میان کسانی که خود را فیلسوف می‌نامند اختلاف‌های جدی درباره‌ی ماهیت موضوعشان وجود دارد. این اختلاف‌ها در حال حاضر در وجود دو مکاتب اندیشه که معمولاً به عنوان فلسفه‌ی «تحلیلی» و «قاره‌ای» توصیف می‌شوند، رتاب می‌یابد. ما به عنوان ویراستاران اصلی این تاریخ قصد نداریم در این مبادله جانب یک طرف را بگیریم. نگرش ما متکی بر رواداری است و امیدواریم این مجلدات به درک این که چگونه فیلسوفان به مواضع کنونی‌شان رسیده‌اند یاری برساند.

و آخرین توضیح. فلسفه با واژگان تخصصی خود مدت‌های طولانی موضوعی بسیار فنی شمرده می‌شد. قصد ما این است که این تاریخ نه تنها برای متخصصان بلکه برای خوانندگان عام هم قابل استفاده باشد. برای نیل به این مقصود، کوشیدیم هر فصل به سبک قابل فهمی نوشته شود و چون وجود

پاره‌ای موضوعات فنی اجتناب‌ناپذیر بود در هر مجلد واژه‌نامه‌ای را برای اصطلاحات فنی تنظیم کرده‌ایم. به این ترتیب، امیدواریم این مجلدات به درک گسترده‌تر موضوعی یاری رساند که بالاترین اهمیت را برای تمامی اندیشمندان در بردارد.

ج. اچ. آر. یارکینسون

سن. ج. شانکر

www.ketab.ir